Närings-, trafik- och miljöcentralen

EUROPEISKA HAVS- OCH FISKERIFONDEN
FINLANDS OPERATIVA PROGRAM
2014-2020

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska havs- och fiskerifonden

KUSTAKTIONSGRUPPEN I ÖSTERBOTTEN

Svenska kulturfonden

Nya generationens fiskeaktörer

SLUTRAPPORT

Marina Nyqvist
Österbottens Fiskarförbund r.f.
www.fishpoint.net

Sammanfattning

Antalet heltidsyrkesfiskare har minskat och yrkesfiskarnas medelålder har ökat de senaste åren, i Österbotten så som i hela landet. Nyetableringen av unga fiskare är svag, vilket medför att antalet yrkesfiskare ytterligare förväntas minska. För att det skall finnas inhemsk fisk i fiskdiskarna i framtiden krävs en starkare rekrytering av unga fiskare.

Projektet syftade till att ungdomar skulle få en bättre kontakt till fisket och insikt i arbetet som yrkesfiskare för att på lång sikt förstärka nyrekryteringen till fiskeribranschen. I projektet har Närpes högstadium, Vasa Övningsskolas högstadium och Korsholms högstadium deltagit. Temadagar kring inhemsk fisk har ordnats i skolorna där eleverna bland annat har fått lära sig filea och tillreda fisk med fiskare. Livia Institutet i Pargas, som erbjuder den enda fiskeriutbildningen i Finland har deltagit i skolorna och bland annat gett eleverna information om utbildningen. Dagen i skolan har följts upp av en exkursion ut till fiskehamnar, fiskförädlingshallar och fisknättillverkningsföretag. I projektet har undervisningsmaterial om fisk, fiske och fiskerinäringen har utarbetats för användning i skolorna efter projektet. Projektet har resulterat i att direkt öka ungdomars kunskap om fisk och fiskerinäringen samt skapat ett kontaktnätverk mellan fiskeribranschen och högstadierna för ett fortsatt samarbete.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund 1
2. Syfte 1
3. Samarbetspartners 2
4. Genomförda åtgärder 2
4.1 Målsättning 1: att höja ungdomars förståelse om olika yrkesmöjligheter inom fiskerinäringen 2
4.1.1. Vasa övningsskolas högstadium 3
4.1.2. Korsholms högstadium 5
4.1.3. Närpes högstadium 6
4.1.4. Utvärdering av åtgärderna i skolan 7
4.2. Målsättning 2: att skapa arbetspraktikplatser samt utreda möjligheter till sommarjobb inom fiskerinäringen för ungdomar 9
4.3. Målsättning 3: att skapa studiematerial kring fiske som skolorna kan använda framöver 9
4.4. Målsättning 4: att etablera ett kontaktnätverk mellan skolor och den lokala fiskerinäringen för ett långsiktigt samarbete 10
4.5. Målsättning 5: att utreda intresse och möjligheter att skapa ett mentorsystem mellan erfarna och nya fiskare längs-kust Österbotten 10
5. Informationsspridning om projektet 11
6. Projektets resultat och verkningar 11
7. Kostnader och finansiering 12

Bilaga 1. Medverkande fiskeaktörer i skolaktiviteterna. 14
Bilaga 2a. Enkät till eleverna 16
Bilaga 2b. Enkät till lärarna 17
Bilaga 3. Lista på fiskeföretag i Österbotten. 18
Bilaga 4. Lista på undervisningsmaterial och länkar till information om fiskeribranschen. 19
Bilaga 5. Fiskarposten artiklar om projektet 2017 - 2018 20
Bilaga 6. Artikel om projektet i tidningen Syd-Österbotten 17.11.2018 22

1. Bakgrund

En allt äldre yrkesfiskarkår är en av de stora utmaningarna som det småskaliga kustfisket i Finland står inför. Antalet heltidsfiskare har minskat tydligt i Finland och även i Österbotten. År 2000 fanns 200 heltidsfiskare i Österbotten och år 2017 är antalet nere på 102 (https://stat.luke.fi/kaupallinen-kalastus-merella). Medelåldern för yrkesfiskare i Finland har samtidigt ökat och är i dagsläget kring 57 år. Hela 25 % av fiskarna är över 67 år, vilket betyder att en betydande andel av heltidsfiskarna kommer att gå i pension inom de närmaste åren. För tillfället förmår inte rekryteringen av nya fiskare kompensera bortfallet. Samtidigt har konsumtionen av importerad fisk ökat och två tredje delar av den fisk som konsumeras i Finland är idag importerad, trots att efterfrågan på lokal fisk är god.

En förutsättning för att nyrekrytering förstärks är att dagens ungdomar får en god kontakt till fisket och en insikt i arbetet som yrkesfiskare. Förutom att öka den allmän information kring fiske och betydelsen av inhemsk fisk i skolor bör det även erbjudas praktiska erfarenheter och fältbesök till fiskeriföretagare. Fiskerinäringen i Österbotten är ur ett nationellt perspektiv betydande. Drygt en fjärdedel av landets yrkesfiskare och ett trettiotal fiskgrossist- och fiskförädlingsföretag och 13 fiskodlingar för matfisk finns i Österbotten. Fiskeredskapsindustrin för kommersiellt fiske i Finland är dessutom koncentrerad till Österbotten. Det finns därmed en stark infrastruktur inom näringen, vilket ger goda förutsättningar att förstärka fiskerinäringens synlighet bland ungdomar så att yrkesfisket blir ett mer lättillgängligt yrkesval. I detta projekt har åtgärder genomförts för att i samarbete mellan skolor och olika aktörer inom fiskerinäringen förmedla både information och praktiskt kunnande om fiskerinäringen till ungdomar.

2. Syfte

Projektet huvudsakliga syfte var att på lång sikt stärka rekryteringen inom fiskerinäringen i Österbotten.

De specifika målsättningarna var:

1) att höja ungdomars förståelse om olika yrkesmöjligheter inom fiskerinäringen;
2) att skapa arbetspraktikplatser inom fiskerinäringen som kan erbjudas till högstadie-elever samt utreda möjligheter till sommarjobb inom fiskerinäringen för ungdomar;
3) att skapa studiematerial kring fiske som skolorna kan använda framöver;
4) att etablera ett kontaktnätverk mellan skolor och den lokala fiskerinäringen för ett långsiktigt samarbete;
5) att utreda intresse och möjligheter att skapa ett mentorsystem mellan erfarna och nya fiskare längs-kust Österbotten.

3. Samarbetspartners

I projektet deltog svenskspråkiga högstadier, aktörer inom fiskerinäringen från kommersiella fiskare, fiskförädlare, fiskodlare och fiskhandlare till fiskeredskapstillverkare. I samarbete med projektet 'Blå omsorg (Blue care) – servicemodell för utsatta barn och unga i Österbotten', ledd av Pia Smeds vid Naturresursinstitutet (LUKE), diskuterades vilka skolor som skulle tas med i projekten. Medan fiskarförbundets projekt fokuserade på alla unga i åk 8 - 9, riktade sig LUKE:s projekt till utsatta barn och unga.

4. Genomförda åtgärder

Inom Österbottens Fiskarförbund ansvarade projektledare Marina Nyqvist för genomförandet av projektet och fiskerikonsulent Leif Kaarto deltog i det praktiska genomförandet av fiskets temadagar i skolorna och i fältbesöken. De genomförda åtgärderna är beskrivna enligt de numrerade målsättningarna ovan.

4.1 Målsättning 1: att höja ungdomars förståelse om olika yrkesmöjligheter inom fiskerinäringen

Det första steget i projektet var att engagera högstadier, fiskare, fiskförädlare, fiskhandlare och redskapstillverkare i olika delar av kust-Österbotten. Skolorna som efter inledande

möten och diskussioner deltog i projektet var Närpes högstadium, Vasa övningsskolas högstadium och Korsholms högstadium. Efter att skolornas medverkande bekräftats kontaktades fiskeriföretagare inom skolornas regioner. För varje skola uppgjordes i samarbete med skolan och fiskeaktörerna upp en plan för aktiviteten i skolan och studiebesöket. Vasa övningsskolas högstadium var den första skola att haka på projektet och lärarna som deltog i diskussionerna var studiehandledaren och biologiläraren. De önskade att besöket i skolan skulle bli en fiskets temadag med workshoppar för eleverna att aktivt delta i olika aktiviteter. Projektledaren kontaktade företagare för att utreda möjlighet för dem att dra workshoppar samt förfrågan om kostnad. Efter att företagarna bekräftats detaljplanerades temadagen i samarbete med lärarna. Konceptet upplevdes som mycket lyckat av både elever och lärare och därmed genomfördes även i de övriga skolorna workshoppar. Planering av temadagen gjordes i Närpes och Korsholms högstadier i samarbete med studiehandledare, huslig ekonomi- och biologilärare. Temadagen i skolan följdes i samtliga skolor upp med ett studiebesök till fiskeriföretagare. Planering av studiebesöken gjordes i samarbete med lärarna och fiskeriföretagarna. Aktörerna som deltog i samband med projektaktiviteterna finns listade i bilaga 1. Här följer beskrivningar av aktiviteterna som ordnades i de tre skolorna:

4.1.1. Vasa övningsskolas högstadium

Den 6.10.2017 ordnades fiskets temadag för skolans 58 åttondeklassister. Eleverna indelades i tre grupper, vilka roterade mellan sex workshoppar (tre på förmiddagen och tre på eftermiddagen). Eleverna lärde sig att filea abborre med fiskarförbundets egna fileringsexpert, Leif Kaarto. I följande workshop stod köksmästare Bertel Lindvik beredd att hjälpa eleverna tillreda piccata av filéerna de själva fileat. Lärarna Essi Erävesi och Charlotta Hagman från yrkesinstitutet Livia informerade ungdomarna om institutets fiskeri- och miljöutbildningar varefter de provade på att åldersbestämma olika fiskarter med yrkesinstituts lärarnas hjälp (bild 1). I andra workshoppar tillverkades smycken av fiskkotor under ledning av Anita Storm och beten i trä med betestillverkare Johan Nydahl. Nydahl gav också eleverna insikt i arbetet som fiskeguide. Eleverna fick även uppfriskning i fiskartkännedom, vilka de kommersiellt viktigaste fiskarterna är för de österbottniska yrkesfiskarna och hur de fiskas av projektledaren.

Bild 1. Livia institutets lärare Essi Erävesi visar åttonde klassister i Vasa övningsskola att hitta otoliter i strömmingar för att sedan åldersbestämma fiskarna. Foto: Charlotta Hagman.

Temadagen i skolan följdes upp med ett fältbesök 24.10.2018. Eleverna som deltog var då i årskurs 9. Eleverna besökte Lindemans nättillverkningsfabrik i Replot där de visades runt av företagets VD Helena Boucht-Lindeman, som berättade om det senaste inom fisknätstillverkning och om företagets position på den internationella fisknätsmarknaden. Vid Fjärdskärshamn togs eleverna emot av kommersiella fiskare som visade hur fisken tas omhand, hur den förädlas samt om hamnens ensileringsanläggning. Under dagen ordnades också aktiviteter för eleverna på Sommarögrund. Anders Berg från föreningen Kvarkens havsöring berättade om olika lokala fiskevårdsprojekt och bäckrestaureringen i området. Eleverna provade på mete med Leif Kaarto och spöfiske med fiskeguide Carina Rönn (bild 2). En tipspromenad med frågor kopplade till ämnen som behandlats under fiskets temadag i skolan ordnades för eleverna längs Sommarögrunds vandringsled.

Bild 2. Vasaungdomar lärde sig under fältbesöket grunderna i kastspöfiske av fiskeguide Carina Rönn.

4.1.2. Korsholms högstadium

Vid Korsholms högstadium deltog en specialklass med nio elever från årskurs 7 och 8 i projektet. Den 30.10.2018 ordnades en tre timmars workshop för eleverna i skolan. Workshoppen leddes av Österbottens Fiskarförbunds fiskerikonsult Leif Kaarto och projektledaren. Under workshoppens första del bekantade sig eleverna med de vanligaste fiskarterna i våra vatten, fiskens anatomi och åldersbestämning. Undervisningen innehöll mycket praktiska övningar blandat med lite teori. Eleverna tittade och kände på olika fiskarter, samt dissekerade fisk för att identifiera olika organ. Under workshoppens andra del övade sig eleverna på att filea abborrar, som de sedan tillredde och avnjöt tillsammans. Dagen i skolan följdes en vecka senare den 6.11 av ett fältbesök till Björköby och Vallgrund. I Vikarskathamn följde en grupp elever med yrkesfiskare Ove Kaarto ut för att lägga ut och vittja nät (bild 3), medan en annan grupp elever provade på kastspöfiske med Carina Rönn i Svedjehamn. Därefter bekantade sig eleverna med fisknätstillverkning vid Lindemans nätfabrik och fiskfilering vid en lokal fiskpartihandel i Replot.

Bild 3. Elever från Korsholms högstadium följer med då fiskare Ove Kaarto vittjar nät utanför Vikarskathamnen.

4.1.3. Närpes högstadium

I Närpes högstadium ordnades fiskets temadag den 15.11.2018 för åttondeklassisterna. Eleverna var 80 till antal och uppdelade i fem klasser, som under dagen roterade mellan fem workshoppar. Yrkesfiskare Tom Blom lärde eleverna att filea abborre och samtidigt berättade han om yrkesfiskarens arbete. Köksmästarna Raymond Wesander och Oneil Walker (bild 4) tog emot eleverna och deras fileade abborrar i huslig ekonomisalen, där de tillredde filéerna. Lärarna Essi Erävesi och Charlotta Hagman från Yrkesinstitutet Livia var på plats för att informera eleverna om institutets fiskeri- och miljöutbildningar, vartefter de lärde sig åldersbestämma olika fiskarter med yrkesinstituts lärarnas hjälp. Eleverna tillverkade även smycken av fiskkotor och beten av skedar med Anita Storm och så fick en dos fiskartkännedom med projektledaren. Livia Institutets lärare gav även information om utbildningarna under en skild timme för elever i årskurs 9.

Fiskets dag i skolan följdes i december upp med ett besök till Nämpnäs fiskehamn där eleverna bekantade sig med verksamheten i fiskhamnen och i fiskförädlingsföretaget Polar File.

Bild 4. Elever i Närpes högstadium tillredde abborrfiléer med jamaikanska kökmästaren Oneil Walker. Foto: Ulla Nygård

4.1.4. Utvärdering av åtgärderna i skolan

Elevernas och lärarnas tankar om projektets aktiviteter i Vasa övningsskolas högstadium och Närpes högstadium utvärderades genom enkäter, en riktad till eleverna (bilaga 2a) och en

annan till lärarna (bilaga 2b). Enkäterna gjordes genom den konstadsfria webbenkättjänsten Google forms.

Elevernas svar

På enkäten riktad till eleverna erhölls 41 svar. Bland workshopparna ordnade i skolan var tillredningen av abborren, fiskartkännedomen och rensning och filering av abborre de mest omtyckta (bild 5).

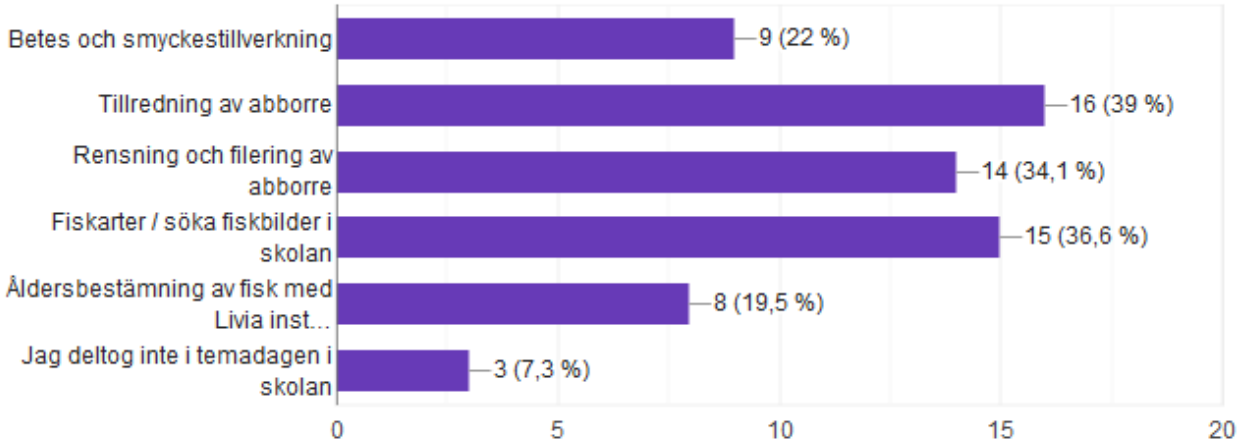

Bild 5. Resultat på frågan om vilka workshoppar eleverna tyckte mest om. Siffran vid staplarna anger antal elever som valt den workshoppen och procentandel av totala svar. Eleverna kunde välja flera workshoppar.

På frågan om eleverna ansåg att projektet lyckats med att öka elevernas kunskap om vilka yrkesmöjligheter det finns inom fiskerinäringen svarade över 40 % (17 elever) mycket bra eller bra, och över hälften (23 elever) ganska bra. Endast en elev ansåg att projektet inte lyckats alls med denna målsättning.

Om enbart en av de två aktiviterna i skolan kunde erbjudas i ett projekt i framtiden valde 61 % temadagen i skolan och 39 % fältbesök till fiskeriföretagare.

Lärarnas svar

Två lärare svarade på enkäten och de ansåg att projektet lyckats bra med att höja ungdomars förståelse om olika yrkesmöjligheter inom fiskerinäringen och ganska bra med att etablera ett kontaktnätverk mellan skolor och den lokala fiskerinäringen.

På frågan vad som fungerade bra under projektet svarade en lärare så här:

"Temadagen var mångsidig, den fick eleverna att se på vilka olika sätt man kan jobba med fisk. Livias insats var bra, där kom en mångsidig bild av vad man kan jobba med, förutom att vara fiskare med båt, framkom fiskodlingen som näring och även forskningens betydelse för att bevara våra vattendrag. Eleverna uppskattade även de praktiska inslagen med att rensa och tillreda fisk."

Båda lärarna ville att deras skola skulle delta i ett liknande projekt i framtiden.

4.2. Målsättning 2: att skapa arbetspraktikplatser samt utreda möjligheter till sommarjobb inom fiskerinäringen för ungdomar

Genom diskussioner med fiskerinäringsidkarna i de regionerna framkom att flera företag redan erbjuder högstadie-elever arbetspraktikplatser och till och med sommarjobb. De medverkande skolorna uppdaterar antingen oregelbundet listor över praoplatser eller så upprätthåller inte de alls sådana listor. Det hör istället i allmänhet till eleverna att höra sig för efter praoplats. Skolornas elevhandledare informerades dock genom projektet om praktiksplatsmöjligheter bland fiskeriföretagare för att vid behov uppmana elever att söka sådan arbetspraktik. En lista över fiskeriföretagare i olika kommuner och byar i Österbotten har dessutom tillgängliggjorts till skolorna (bilaga 3).

4.3. Målsättning 3: att skapa studiematerial kring fiske som skolorna kan använda framöver

Under projektets gång producerades och sammanställdes material om fiskarter, fiske och fiskerinäringen i Finland. Materialet har tillgängliggjort via Fiskarförbundets hemsida (https://www.fishpoint.net/nya-generationens-fiskeaktorer) för användning främst inom studiehandledningen och biologiundervisningen i svenskspråkiga skolor i Österbotten. I materialet ingår videomaterial och Powerpointpresentationer om fiskerinäringen, det småskaliga fisket, fiskarter och en samling länkar till material om fiskeribranschen på nätet. I materialet ingår även en undervisningsmodell, Matens rutt – fisken, uppgjort av forskare Pia

Smeds vid Naturresursinstitutet. Den riktar sig till lärare och fiskare, och innehåller information om hur man man konkret kan lära ut om fisk och fiskerinäringen i förskolan och grundskolans årskurs 4 och 7 med läroplanen som grund. I bilaga 4 listas materialet som tillgängliggjorts på fiskarförbundets hemsida.

4.4. Målsättning 4: att etablera ett kontaktnätverk mellan skolor och den lokala fiskerinäringen för ett långsiktigt samarbete

Genom projektverksamheten etablerades ett samarbete och bekantskap mellan skolorna och fiskarförbundet, samt de medverkande fiskeriföretagarna. Aktiviteterna som genomfördes i skolan borde ge skolans lärare goda förutsättningar för att efter projektet vid intresse fortsätta samarbetet med fiskerinäringen. En lista över fiskeföretag med kort beskrivning av arbetsområde för var och en görs tillgänglig till skolorna (bilaga 3).

4.5. Målsättning 5: att utreda intresse och möjligheter att skapa ett mentorsystem mellan erfarna och nya fiskare längs-kust Österbotten.

Under projektets gång hölls diskussioner med fiskare om ett mentorssystem som pekade på att det finns ett intresse för ett mentorssystem mellan erfarna och nya fiskare i kust-Österbotten. Genom diskussion med Kustaktionsgruppens personal framkom att Södra Finlands Fiskerigrupp ESKO åren 2013 - 2014 hade finansierat ett mästare-gesäll fiskeprojekt som koordinerats av Nylands Fiskarförbund. Avsikten med projektet var att förmedla det praktiska kunnandet från gamla yrkesfiskare till nybörjare. Av de totalt tio gesällerna som deltog i projektet jobbar nio på ett eller annat sätt med fiske efter projektet. Projektet och utsågs år 2014 som Södra Finlands fiskerigrupps bästa fiskeprojekt. Projektet skulle utgöra en utmärkt modell för planering av ett liknande projekt i Österbotten.

Ett sammandrag av det nyländska projektet finns på:
https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/cms/farnet/files/documents/GP49_FI04_SV_young-fisherwoman_0.pdf.

5. Informationsspridning om projektet

Under projekttiden har tre artiklar eller notiser om projektet publicerats i finlandssvenska fiskeritidningen Fiskarposten (bilaga 5).

Ett föredrag om projektet hölls på Havs- och fiskerinätverkets (meri- ja kalatalousverkosto) seminarium om yrkesfiskets utbildnings- och rekryteringsdagar i Helsingfors 6.4.2018. I seminariet deltog fiskare från Finland, Sverige och Lettland, samt finska fiskeriforskare och tjänstemän från fiskeriförvaltningen.

Tidningen Syd-Österbotten skrev om projektåtgärderna i Närpes högstadium 15.11.2018 (bilaga 6). Information om projektet spreds även genom att projektet nominerats i Kustaktionsgruppens projektkategori i tävlingen Projektvärldens pärlor. För tävlingen gjordes en kort film om projektet som visades under Österbottens projektgala 9.11.2018. Projektet utsågs som vinnare i kategorin Storpytarn.

6. Projektets resultat och verkningar

Arbetssätten vi använt oss av i projektet har varit interaktiva så att eleverna fått prova på olika saker i skolan genom workshoppar ledda av fiskeriföretagare och andra sakkunniga. Workshopparna har varit omväxlande och lärorika enligt både elever och lärare som deltagit. Dagen i skolan förstärktes sedan med ett fältbesök under vilka eleverna besökte bland annat fiskehamnar och förädlingshallar för att se arbetet på plats.

Nyttan av projektet har tillfallit eleverna, som fått sig en ögonöppnare för fiskerinäringen och skolorna, som fått ett kontaktnätverk till lokala företagare och Livia institutet. Dessa kontakter kan skolorna dra nytta av efter projektet. Även för fiskarförbundet har projektet varit av nytta genom det positiva samarbetet som skapats till skolorna.

Projektet har också uppnått ett ökat samarbete mellan skolor och fiskerinäringen, till exempel direkt genom att företagare erbjudit arbetspraktikplatser för skolungdomar. Detta bådar väl för ett fortsatt positivt samarbete mellan skolor och näringen.

Fiskerinäringen i Österbotten har gynnats av projektet genom att flera ungdomar blivit bekanta med näringen och därmed kan möjligheterna för nyrekrytering till branschen i framtiden öka.

7. Kostnader och finansiering

Projektet har delfinansierats av Europeiska havs- och fiskerifonden via Kustaktionsgruppen i Österbotten genom beslut av NTM-centralen i Egentliga Finland. Projektets godkända finansiering uppgick till totalt 30 000 euro. Stödet från NTM-centralen bestående av en EU-finansieringsandel och en nationell finansieringsandel var totalt 81 %, medan kommunernas finansieringsandel var 9 % av de godkända kostnaderna. För projektets medfinansieringsandel på 10 %, motsvarande 3000 euro, har erhållits stöd från Svenska Kulturfonden.

Projektets kostnader bestod av utgifter för löner, köptjänster, resekostnader samt en schablonsumma. Av den totala godkända budgeten användes 88 %. Företagarnas köptjänster och resekostnaderna blev lägre än uppskattat. En orsak till detta var att Korsholms högstadium deltog i projektet istället för skolan som enligt planen skulle medtas från i Jakobstadstrakten. Resorna blev därmed betydligt kortare än planerat för projektledaren (tabell 1).

Tabell 1. Godkänd och använd budget per kostnadsgrupp.

Kostnader	Godkänd budget	Använd budget
Löner och bikostnader	18 744,00	18 744,00
Köptjänster	6 000,00	3 897,00
Resor	2 444,00	1 051,71
Schablonsumma, 15 % av lönekostnader	2 812,00	2 812,00
Totalt	**30 000,00**	**26 504,71**
Stöd (90 %)	27 000,00	23 854,24
Medfinansiering (10 %)	3 000,00	2 650,47

Bilagor

1. Medverkande fiskeaktörer i skolaktiviteterna.
2. a. Enkät till eleverna
   b. Enkät till lärarna
3. Lista på fiskeföretag i Österbotten i de tre regionerna (Nykarleby-Larsmo, Molpe-Björköby och Syd-Österbotten).
4. Lista på undervisningsmaterial och länkar till material om fiskeribranschen.
5. Fiskarposten artiklar om projektet 2017 - 2018.
6. Artikel om projektet i tidningen Syd-Österbotten 17.11.2018.

Bilaga 1. Medverkande fiskeaktörer i skolaktiviteterna.

Högstadium	Antal elever, årskurs	Datum	Aktivitet	Företag/Förening	Workshop/ämne
Vasa övningsskola	58, 8	6.10.2017	Temadag	Westcoast sportfishing/Johan Nydahl	Betestillverkning
				F:ma Anita Storm	Betes och smyckestillverkning av fiskkotor
				Bertel Lindvik	Tillredning av fisk
				Österbottens Fiskarförbund	Fiskfilering
				Österbottens Fiskarförbund	Ekonomiskt viktiga fiskarter i Österbotten
				Kala-Lasse Ab	Levererade fisk för filering och fiskartkännedom
				Livia institutet	Information om utbildning och åldersbestämning
	58, 9	24.10.2018	Fältbesök	Lindemans nät	Information om tillverkning av fiskenät
				Fjärdskärs hamn/Rune Cederberg	Information om fiskförädling och hamnverksamhet
				Kvarkens havsöring	Information om fiskevårdsprojekt i Kvarken
				PescaMare / Carina Rönn	Fiskeguideverksamhet
				Österbottens Fiskarförbund	Mete
Korsholm (specialklass)	9, 7-8	31.10.2018	Temadag	Österbottens Fiskarförbund	Fiskfilering
				Österbottens Fiskarförbund	Ekonomiskt viktiga fiskarter i Österbotten
				Fiskaffär Ruotsala	Levererade fisk för filering och fiskartkännedom
	9, 7-8	6.11.2018	Fältbesök	Lindemans nät	Information om tillverkning av fiskenät
				Kala-Lasse Ab	Information om fiskförädling

				PescaMare/Carina Rönn	Fiskeguideverksamhet
				Fm:a Ove Kaarto	Kommersiellt fiske i Kvarken
Närpes	80, 8	15.11.2018	Temadag	Raymond Wesander	Tillredning av fisk
				Oneils Kitchen/Oneil Walker	Tillredning av fisk
				Fiskare Tom Blom	Fiskfilering, information om kommersiellt fiske
				Österbottens Fiskarförbund	Ekonomiskt viktiga fiskarter i Österbotten
				Livia institutet	Information om utbildning och åldersbestämning
				Polar File	Levererade fisk för filering och fiskartkännedom
	80, 8	10-17.12.2018	Fältbesök	Polar File	Information om verksamhet vid Nämpnäs fiskehamn och i Polar File

Bilaga 2a. Enkät till eleverna

Fiskets temadagar i skolan

Du har genom vårt projekt ”Nya generationens fiskeaktörer” deltagit i en temadag om fisk och fiske i skolan och i ett fältbesök till fiskeriföretagare. Nu vill vi ta reda på hur ni tyckte dagarna har varit och hur vi skulle kunna förbättra dagarna i framtiden.

*Obligatorisk

1. I skolan ordnade vi en temadag "Fiskets dag" där Du fick delta i olika workshoppar, vilken/vilka av dessa tyckte du mest om? *Markera alla som gäller.

- Betes och smyckestillverkning
- Tillredning av abborre
- Rensning och filering av abborre
- Fiskarter / söka fiskbilder i skolan
- Åldersbestämning av fisk med Livia institutet
- Jag deltog inte i temadagen i skolan

2. Projektets målsättning var att Du skulle få mer kunskap om vilka yrkesmöjligheter det finns inom fiskerinäringen. Tycker du att projektet har lyckats nå detta syfte? (skalan går från 0=inte alls, 3=ganska bra till 5 mycket bra) *
Markera endast en oval.

3. Vad tycker du kunde ha varit bättre, eller vad tycker du att man borde ha gjort mera av i projektet, för att nå målsättningen? *

4. Om enbart en av de två aktiviteterna i skolan kunde erbjudas i ett projekt i framtiden, vilket skulle du välja? *
Markera endast en oval.

- Temadag i skolan
- Fältbesök till fiskeriföretagarna

Bilaga 2b. Enkät till lärarna

Fiskerinäringen i skolan

Österbottens fiskarförbunds projekt ”Nya generationens fiskeaktörer” började 1.3.2017 och avslutas 31.12.2018. Inom projektet ordnade vi en fiskets temadag i skolan och ett fältbesök för eleverna till fiskeriföretagare i skärgården. Vi skulle nu vilja be lärarna som medverkat i projektet att utvärdera projektet genom att svara på några frågor. Dina svar är mycket viktiga för oss och vi vill gärna ta del av idéer på innehåll för ett eventuellt fortsättningsprojekt. *Obligatorisk

1. Projektets syfte var att på lång sikt stärka rekryteringen inom fiskerinäringen i Österbotten. Anser du att det är möjligt att nå detta syfte med de aktiviteter som projektet erbjöd? (skalan går från 0 = inte alls, 3 = ganska bra till 5 = mycket väl) *
Markera endast en oval.

2. Hur har projektet lyckats med följande målsättningar:

1) att höja ungdomars förståelse om olika yrkesmöjligheter inom fiskerinäringen *
Markera endast en oval.

2) att etablera ett kontaktnätverk mellan skolor och den lokal fiskerinäringen *
Markera endast en oval.

3. Vad tycker du kunde ha varit bättre, eller vad borde man ha gjort mera av i projektet, för att nå syftet och målsättningarna? *

4. Vad fungerade bra under projektet? *

5. Skulle du/din skola vara intresserad av att delta i ett liknande projekt i framtiden? *
Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Kanske

6. Om enbart en av de två aktiviteterna i skolan kunde erbjudas i ett framtida projekt, vilket skulle du föredra?
Markera endast en oval.

- Temadag i skolan om fisk och fiske
- Fältbesök till fiskeriföretagare
- Övrigt:

Om annat, vad?

Bilaga 3. Lista på fiskeföretag i Österbotten. (Nykarleby-Larsmo, Molpe-Björköby och Syd-Österbotten). Listan är inte fullständig.

Region	Företag	Verksamhet	Ort	Telefon	www
Nykarleby-Larsmo	Scandi Net Ab	Fiskeredskapstillverkning	Nykarleby	067221544	www.scandinet.fi
Nykarleby-Larsmo	Fm:a RS Fisk & Redskap	Yrkesfiske, fiskförsäljning, redskapstillverkning	Larsmo	0400132095	
Nykarleby-Larsmo	Strandis Fiskboden Kala-Aitta	Yrkesfiske, fiskförädling, fiskförsäljning	Larsmo	067888900	www.strandis.fi
Nykarleby-Larsmo	Brännskata Fiskare Ab	Fiskförädling	Nykarleby	0505616213	www.brama.fi
Molpe- Björköby	Fiskaffär Ruotsala	Fiskförädling, fiskförsäljning	Vasa	0505850800	www.netikka.net/kalaliike
Molpe- Björköby	Björkö Telnfabrik Ab	Fiskeredskapstillverkning	Björköby	063524500	http://www.bjorko.fi/
Molpe- Björköby	Lindeman Ab	Nättillverkning	Replot	063521700	http://lindeman.fi/sv/
Molpe- Björköby	Camillas Fiskdelikatess Ab	Fiskförädling	Molpe	0505278853	
Molpe- Björköby	Ab Fiskaffär Snickars	Fiskförädling, fiskförsäljning	Vallgrund	063173806	www.netikka.net/snickars.fiskaffar
Molpe- Björköby	Ab Kala-Lasse Oy	Fiskförädling, fiskförsäljning	Replot	063520455	
Molpe- Björköby	Kala-Fisk Rune Cederberg	Yrkesfiske, fiskförädling, fiskförsäljning	Replot	0505923458	
Molpe- Björköby	Fm:a Tom Blom Fiskare	Yrkesfiske, fiskförädling, fiskförsäljning	Sundom	0442985402	
Molpe- Björköby	Fma Ove Kaarto	Yrkesfiske, båttransport	Björköby	0505308062	
Molpe- Björköby	Mereva	Fiskförädling, fiskförsäljning	Malax	0500179002	
Molpe- Björköby	Holmlunds Havsfisk	Yrkesfiske, fiskförädling, fiskförsäljning	Petalax	0505844054	
Syd-Österbotten	Rågårds Lax Ab	Fiskodling, fiskförädling, fiskförsäljning	Skaftung	062229143	
Syd-Österbotten	Närpes Fiskdelikatesser Kb	Fiskförädling, fiskförsäljning	Rangsby	062252744	www.narpesfiskdelikatess.fi
Syd-Österbotten	Polarfile Finland Öb	Yrkesfiske, fiskförädling, fiskförsäljning	Nämpnäs	0500261016	
Syd-Österbotten	Silva Seafood Finland	Fiskförädling	Kaskö	0500662366	
Syd-Österbotten	Ab Sonnfish Oy	Trålfiske, fryseri	Kaskö	0400320187	http://sonnfish.fi/

Bilaga 4. Lista på undervisningsmaterial och länkar till information om fiskeribranschen.

Materialet finns tillgängligt via fiskarförbundets hemsida på adressen www.fishpoint.net/projekt.

Österbottens Fiskarförbund

Introduktionsfilm om fisket i Österbotten - uppgjorts i samarbete med Aktion Österbotten

Diaserie om hållbart fiske

Nulägesanalys och utvecklingsmål för 2015 - 2020 för fiskerinäringen i Österbotten

Fiskens anatomi

Centralförbundet för fiskerihushållning i Finland

Diaserie om fiskarter

Diaserie om tillredning av fisk

Fiskminnesspel och Känn igen fiskarter- spel

Rensa fisk rätt och slätt – broschyr

Åldersbestämning av fisk – broschyr

Forststyrelsen

Fiskkort (spel med fiskarter)

Naturresursinstitutet (LUKE)
Undervisningsmodell: Matens rutt – fisken

Finlands yrkesfiskarförbund

ProFisk

Finland fritidsfiskares centralorganisation

Bilaga 5. Fiskarposten artiklar om projektet 2017 - 2018.

Fiskarposten nummer 8/2017

FISKARPOSTEN nr 8/2017 ÖSTERBOTTEN 11

Nytt projekt för att locka unga till fiskerinäringen

Österbottens Fiskarförbunds har under hösten kört igång ett projekt som ger högstadieelever i Österbotten en möjlighet att bekanta sig med olika yrken inom fiskerinäringen. Projektet, som går under namnet "Nya generationens fiskeaktörer", syftar till att stärka rekryteringen inom fiskerinäringen i Österbotten.

Vasa övningsskola var första skola att haka på projektet och den 6.10 ordnades skolans första tema dag "Fiskets dag". Tema dagen riktades till skolans åttondeklassister, som under dagen deltog i en serie workshoppar. Eleverna fick lära sig att filéa abborre med fiskarförbundets egna fileringsexpert, Leif Kaarto. I följande workshop stod köksmästare Bertel Lindvik beredd att hjälpa eleverna tillreda filéerna de själva fileat. Resultatet blev piccata på abborre med bröd.

Lärarna Essi Erävesi och Charlotta Hagman från Yrkesinstitutet Livia från Pargas var på plats för att informera Vasa-ungdomarna om institutets fiskeri- och miljöutbildningar. Eleverna fick sedan prova på att åldersbestämmer olika fiskarter med Pargaslärarnas hjälp. I andra workshoppar tillverkades smycken av fiskkotor under ledning av Anita Storm och beten i trä med betestillverkare Johan Nydahl. Eleverna fick även uppfriskning i fiskartkännedom, vilka de kommersielit viktigaste fiskarterna är och hur de fiskas.

Temadagen i skolan skall under våren följas upp med ett studiebesök för eleverna. Bland annat kommer eleverna att få besöka en fiskehamn, förädlingshall och redskapsindustri. I projektet skall i samarbete med fiskerinäringsutövare utvecklas en praktikplats, som kan erbjudas intresserade elever i årskurs 8 och 9, även efter projektet. Möjligheter till sommarjobb för ungdomar utreds samtidigt.

I projektet deltar tre högstadieskolor; Närpes högstadium, Vasa Övningsskola och Kyrkostrands-Jungmansskolan i Jakobstad. Projektet är finansierat av Kustaktionsgruppen i Österbotten och Svenska Kulturfonden och pågår fram till 31.12.2018.

Marina Nyqvist

Leif Kaarto demonstrerar hur man filéar abborre till 8:e klassister i Vasa Övningsskola. Foto: Marina Nyqvist

Eleverna fick under dagen bland annat söka otoliter i strömming för att sedan åldersbestämma den. Foto: Pamela Backholm

Fiskarposten nummer 8/2018

Fiskarposten nr 8/2018

Unga bekantar sig med fiskerinäringen

Onsdagen den 24 oktober fick eleverna i årskurs 9 vid övningsskolans högstadium i Vasa bekanta sig med fiskerinäringen i Kvarken. Eleverna besökte Lindemans nättillverkningsfabrik i Vallgrund där de fick höra om det senaste inom fiskenät och om företagets position på den internationella fisknätsmarknaden. Vid Fjärdskärshamn fick eleverna ser hur fisken tas omhand vid hamnen och hur fisken förädlas. Under dagen ordnades olika aktiviteter för eleverna på Sommarögrund, bland annat var Anders Berg från föreningen Kvarkens havsöring på plats för att berätta om olika lokala fiskevårdsprojekt och bäckrestaureringen i området. Eleverna fick också möjlighet att prova på mete med Leif Kaarto och spöfiske med Carina Rönn. Fältbesöket var en del av Österbottens Fiskarförbunds projekt "Nya generationens fiskeaktörer".

Marina Nyqvist

Den 24 oktober bjöd på vackert väder och eleverna njöt av en stunds mete. Foto: Leif Kaarto

Fiskarposten nummer 9-10/2018

FISKARPOSTEN Nr 9-10/2018 ÖSTERBOTTEN 19

Skolprojektet in på slutrakan

Österbottens fiskarförbunds två-åriga projekt 'Nya generationens fiskeaktörer' avslutas vid årsskiftet. Under hösten har temadagar kring inhemsk fisk ordnats i skolor i Österbotten där eleverna bland annat har fått lära sig filea och tillreda fisk med lokala experter. Eleverna har sedan fått ett studiebesök i sin region där de fått bekanta sig med yrkesmiljön. Eleverna i Korsholms högstadium fick till exempel efter en dag i skolan möjlighet att följa med yrkesfiskare Ove Kaarto ut för att lägga ut och sedan vittja nät. Därefter fick de bekanta sig med fisknätstillverkning vid Lindemans nätfabrik och fiskfilering vid en lokal fiskpartihandel. I Närpes högstadium följer ett heldagsprogram med fiske i skolan upp med ett besök till Nämpnäs fiskehamn där de får bekanta sig med fiskförädlingsföretaget Polar Files verksamhet.

Projektet är finansierat av Kustaktionsgruppen i Österbotten och Svenska Kulturfonden. Projektet vann kustaktionsgruppens projektkategori Storpytarn på Projektvärldens pärlor som utsågs på Österbottens projektgala 9.11.

Marina Nyqvist

Köksmästare Raymond Wesander och fiskare Tom Blom är på plats i Närpes högstadium för att bidra med sina kunskaper till eleverna i årskurs 8. Foto: Marina Nyqvist

Eleverna i Närpes fick prova på att åldersbestämma strömming med Livia institutets lärare Essi Erävesi. Foto: Charlotta Hagman

Köksmästare Oneil Walker lär ut eleverna ett jamaicanskt recept med abborre. Foto: Ulla Nygård

Bilaga 6. Artikel om projektet i tidningen Syd-Österbotten 17.11.2018.

LÖRDAG
17 november 2018

Nummer 133
Årgång 120

Lösnummer 2 €
www.sydin.fi

SYD-ÖSTERBOTTEN

FINLANDS BÄSTA LOKALTIDNING
TIDNINGARNAS FÖRBUND
2018

SFI-stjärnor. Wilma Lassfolk och Oliver Helander är kanske med när SFIM ordnas på Mosedal 2020. Sidan 16

Jag är en annan människa nu än då jag började med projektet.
RICKARD EKLUND
SOM SLÄPPER DEBUTALBUMET 1 (ÄTT).
Sidan 10

Företag kunde samsas om säsongsarbetare

Bristen på arbetskraft i Sydösterbotten är påtaglig inte minst för dem som har behov av säsongsarbetare. Kunde olika branscher samsas om säsongsarbetskraften undrar fabrikschef Thomas Aspelin på Hilding Anders. Sidan 4

FOTO: MONA SÖDERMAN

Här blir det fina filéer av abborren

Genom att ungdomar får pröva på att filea och tillreda fisk vill man locka framtidens konsumenter och yrkesfiskare. Tom Blom är läromästare för åttorna Duc Dang och David Krzeszowiec i Närpes högstadieskola. Sidan 5

68 får gratis dagvård i Kristinestad

I Kristinestad är 68 av 276 barn i dagvård befriade från avgift.
Det är cirka en fjärdedel och det är en rätt vanlig andel i kommunerna, säger Annika Heikkilä, chef för småbarnspedagogiken.
Andelen som får gratis dagvård är betydligt lägre än i grannstaden Närpes. Sidan 2

Tekniska problem i Ömossa

Ömossa vindkraftspark har drabbats av tekniska problem. Nästan hälften av vindkraftsverken står stilla och från EPV vindkraft kan man inte säga när problemen är åtgärdade.
–Som bäst undersöks samtliga vingar men det är en långsam process, säger vd Frans Liski. Sidan 2

KULTURKOLUMNEN: Jag läste som besatt, men varför? Var det för att jag var så smart och högkulturell redan i unga år, så där som vissa föräldrar kan antyda nuförtiden om deras barn ovanligt nog gillar att läsa?
MARIA GRUNDVALL
Sidan 9

Förläng livstiden på din automatväxellåda!
Fråga oss hur!
Ab Lörko Oy
Närpes · Tel. 06-2241705

Framtidens konsumenter fileade fisken

Det luktade fisk i Närpes högstadieskola på torsdagen. Och mycket riktigt, i flera av klassrummen höll man på och undersökte fisk, fileade och tillredde den.

Åttorna får lära sig om fisk. Marina Nyqvist visar våra vanligaste fiskarter för Tobias Wikström, Elina Juslin, Linn Snickars, Cecilia Stenfors, Lovisa Svedjebäck och Emil Uusimäki. FOTO: MONA SÖDERMAN

I ett av klassrummen filear åttondeklassaren Jenny Westmalm en abborre. Hon har inte fileat förr och tycker att det är lite svårt. Elin Högback har skurit fisk i filéer några gånger tidigare.

–Vissa gånger går det inte så bra, säger hon.

En som det däremot går utmärkt för är deras läromästare Tom Blom, men så är det inte direkt den första abborren han filear heller. Han har alltid varit intresserad av och sysslat med fiske vid sidan av sitt yrke som tryckare.

–Kniven är det viktigaste verktyget då man filear, säger han och visar upp olika sorters knivar för eleverna i klass 8A.

Dessutom behövs under arbetets gång en fiskpigg för att kunna hålla i fisken ordentligt. I brist på en fiskpigg går det med en gaffel.

Bara några snabba snitt

Sedan skrider han till verket med van hand. Han visar eleverna hur de med några snabba snitt kan få en skinn- och benfri abborrfilé. Nu går det bra att äta allt.

Tom Blom berättar att skoleleverna, då han visar dem att filea fisk, nog har tyckt om och lärt sig konsten.

–Man märker glädjen då de kommer underfund med hur man med några snitt lyckas få loss en benfri filé. Men som med allt annat måste man träna, säger han.

Då man väl kommit på snittet sitter det.

Då eleverna tagit på sig skyddsutrustning får de sedan prova på själva. En del av dem hinner filea flera fiskar medan andra inte är så intresserade av att prova.

Nellie Bäcklund medger att hon inte äter så mycket fisk. Hon är vegetarian men väljer ändå att äta fisk ibland.

–De innehåller ju fetter som behövs, men smakmässigt är jag inte så förtjust i fisk, säger hon.

En del av den fisk som fileas kommer via Polar File i Nämpnäs som just nu bygger om före detta byskolan till fiskhall.

–Det är en lokal aktör som växer. Pojkarna tror på fisket, säger Blom.

Snart har klassen fått ihop en full plastpåse med fina abborrfiléer. Efter dagens skollunch, som består av tonfisk och sill, ska eleverna fortsätta att tillreda filéerna i ett av skolans undervisningskök.

De gjorde en del tillsammans med grillmästaren Raymond Wesander. Nu blev det stekta abborrfiléer på Malaxlimpsskivor. Andra grupper följde ett jamaicanskt recept då de kokade med Oneil Walker.

Fick se olika fiskarter

I ett annat klassrum går åttorna tillsammans med Marina Nyqvist igenom olika fiskarter. De får veta att det finns ungefär hundra fiskarter i Östersjön.

I en låda hon hade med sig hade hon samlat de vanligaste fiskarterna i våra vatten. Där fanns bland annat abborren.

Marina Nyqvist är projektledare för Nya generationens fiskeaktörer, som är ett projekt för att nå ut till ungdomar. Temadagen i Närpes är ett led i det här arbetet. Eleverna får bekanta sig med fisk och fiskerinäringen.

–De är ju framtidens konsumenter, och framtidens yrkesfiskare finns bland dem. Det är stort problem med nyrekryteringen i branschen, säger hon.

Hon hade planerat dagens program i samarbete med skolan. Tillsammans med representanter för Yrkesinstitutet Livia kunde eleverna till exempel åldersbestämma strömming.

Vid enheten i Pargas erbjuder man utbildning inom fiskeribranschen i Finland.

Med Anita Storm som ledare tillverkade eleverna bland annat smycken av fiskkotor.

Dagen ska senare följas upp med ett besök i Nämpnäs fiskehamn och eventuellt hos Polar File.

Mona Söderman
mona.soderman@sydin.fi
06-7848 745

Nya generationens fiskeaktörer

- Österbottens Fiskarförbund står bakom projektet, som har fått finansiering av Kustaktionsgruppen i Österbotten KAG.
- Projektet vann KAG:s egen kategori då Projektvärldens pärlor nyligen utsågs i Österbotten och Mellersta Österbotten.
- Bland de tre nominerade fanns också Hinjärv fisktrappa, som fått stöd från KAG.

Nellie Bäcklund, Jenny Westmalm och Elin Högback i full färd med att filea fisk. Det är inte så lätt i början. FOTO: MONA SÖDERMAN

SYDIN FRÅGAR
Brukar du äta fisk? Vad är bra med fisk?

Text och foto: **Mona Söderman**

Natalie Stenlund: Jo, ganska mycket. Jag brukar äta fisk som moffa och faffa rökt. Lax och abborre är gott.

Kevin Kaas: Jo, jag äter fisk, främst lax. Det är gott om det är tillagat på rätt sätt.

Clara Holmberg: Jag äter nog fisk, mest rökt lax. Det är gott. Vi har också läst att det är ganska bra att äta fisk. Det är hälsosamt.

Linus Bäckström: Jag äter nog fisk. Det blir lax eller abborre. Fisk är gott.